

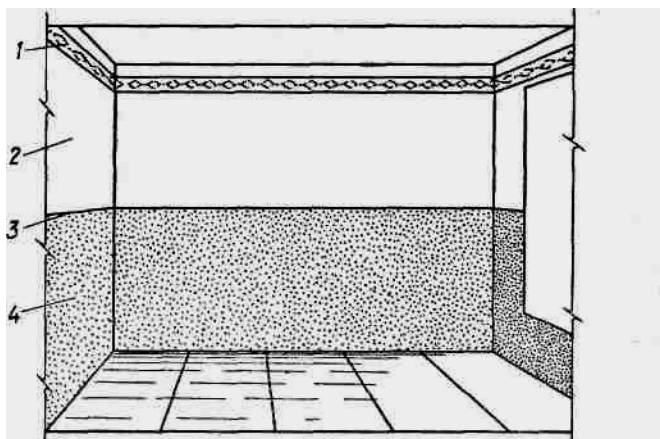
20. Альфрейні опорядження поверхонь

- 20.1. Розмічання поверхонь на панелі і фризи та їх фарбування.
- 20.2. Оздоблення поверхні рельєфними валиками
- 20.3. Оздоблення поверхні набризкуванням
- 20.4. Торцювання фарбових плівок
- 20.5. Оздоблення поверхні тусовками
- 20.6. Фактурне опорядження поверхонь
- 20.7. Оздоблення поверхні за трафаретами
- 20.8. Оздоблення поверхні під декоративні породи деревини
- 20.9. Оздоблення поверхні під декоративні породи каменю
- 20.10. Матування скла
- 20.11. Бронзування скла.
- 20.12. Аерографія

20.1. Розмічання поверхонь на панелі й фризи і їх фарбування

З декоративною або санітарно-гігієнічною метою стіни фарбують у кілька кольорів (рис. 20.1). Нижню частину стіни, пофарбовану в колір, який відрізняється від основного кольору стіни, називають *панеллю*. Якщо панель роблять тільки для прикраси, то її фарбують клейовими, емульсійними або олійними сумішами залежно від того, якими сумішами фарбують усе приміщення. З санітарно-гігієнічною метою її фарбують лише неводними сумішами. Такі панелі роблять звичайно в клубах, магазинах, лікарнях, школах, коридорах і сходових клітках житлових будинків тощо.

Ділянку стіни між панеллю і стелею або між панеллю і фризом, якщо вони опоряджені візерунчастими рисунками, називають *гобеленом*. Іноді з декоративною метою верхню частину стін у високих приміщеннях опоряджують бордюром або фризом. *Бордюр* — це вузька кольорова або візерунчаста смуга завширшки 3—20 см, а *фриз* — така сама смуга, але завширшки 20—60 см. Колір їх повинен відрізнитись від кольору стіни. За кольором фризи, бордюри і панелі роблять звичайно темнішими, насиченішими, ніж основний фон стіни. Проте, слід пам'ятати, що опорядження стіни горизонтальними смугами сприяє зоровому уявленню про зменшення висоти приміщення. Тому до такого виду опорядження треба підходити обережно. У приміщеннях заввишки до 2,8 м взагалі не варто робити бордюрів, тим більше фризів. Якщо в такому приміщенні потрібна панель, її фарбують у той самий колір, що й стіну, або трохи насиченіший. А на межі між панеллю і гобеленом або у верхній частині стіни фільонок не проводять.

Рис. 20.1. Елементи опорядження приміщення: 1 — бордюру; 2 — пофарбована ділянка стіни; 3— фільонка; 4 — панель

У високих і великих за розмірами приміщеннях (клубах, магазинах тощо) колір панелі і фриза може бути більш насичений, ніж колір стіни. Розміри їх вибирають залежно від висоти приміщення. Враховуючи «масу» кольору, ширину бордюру або фриза вибирають такою, щоб після фарбування була певна рівновага між пофарбованою стіною і опорядженням. Виконаний фриз не повинен бути надмірно широким або пофарбованим у дуже насичений колір, що буде створювати уявлення про його масу і нависання над більш «легкою» стіною.

До початку роботи слід скласти і затвердити ескіз оздоблення приміщення. Розмічають стіни натертим об пігмент шнуром по висохлій та добре підготовленій і заґрунтованій поверхні, користуючись при цьому дерев'яною лінійкою, виском і простим олівцем. Для виконання кольорового бордюру або фриза на стіні відбивають натертим об пігмент шнуром дві паралельні лінії. Відстань до них відміряють лінійкою від стелі. Висоту панелі відміряють від підлоги, роблять олівцем відмітки і тим самим шнуром відбивають лінію межі панелі.

Після розмічання стін починають їхнє фарбування. Фарбують спочатку фриз або бордюру (якщо вони не візерунчасті), потім гобелен і панель. Для фарбування кожного елемента стіни приготують суміш потрібного кольору. Щоб не було зафарбувань і потьоків фарби, спочатку невеликим ручником акуратно наносять фарбу вздовж стиків з ділянкою поверхні, що фарбується іншим кольором. Тільки після цього зафарбовують решту поверхні, працюючи макловицею або маховою щіткою. Лінії стиків можна обвести фільонками, а на пофарбоване поле фриза після його висихання набити рисунок у вигляді стрічкового орнаменту. Виконуючи візерунчастий фриз, фон під рисунок роблять здебільшого такий самий, як і всієї стіни.

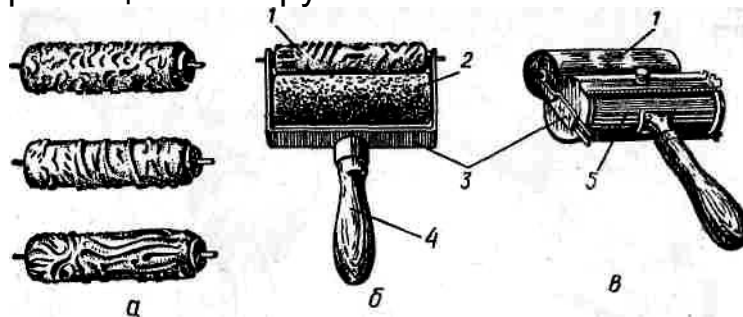
Якщо панель фарбують неводною сумішшю, то після фарбування і висихання верхньої частини стіни всі забруднені водною сумішшю ділянки майбутньої панелі очищають до верхньої її межі. Це роблять ганчіркою або пористою гумкою, змоченою у воді. Після цього фарбують панель, обводючи спочатку місця стиків і ділянки біля плінтусів і кутів

невеликим ручником.

Щоб не було помітно стику між панеллю, пофарбованою неводною сумішшю, і стіною, пофарбованою клейовою сумішшю, особливо при фарбуванні їх сумішами однакового кольору, спочатку фарбують панель. Після її висихання на верхній межі панелі клейовою фарбою роблять підводку так, щоб не було потьоків фарби на панель. Потім фарбують усю стіну, наносячи фарбу валиками.

20.2. Оздоблення поверхні рельєфними валиками

Складний рисунок на пофарбовану поверхню стіни можна нанести рельєфними гумовими валиками (рис. 20.2, а). Для цього валик з контуром рисунка закріплюють у прорізад вилки спеціального пристрою (накатки), де він змочується фарбою за допомогою пористого валика з гумової губки, розміщеного поруч.

Рис. 20.2. Пристрої для накатування поверхонь:

а - гумові рельєфні валики; б — двоваликова накатка; в — накатка з бачком; 1 — рельєфний валик; 2 — пористий валик; 3 — вилка; 4 — ручка; 5 — бачок для фарби

Двоваликова накатка (рис. 20.2, б) складається з вилки з ручкою, пористого і рельєфного валиків.

До початку роботи пористий валик за допомогою невеликого ручника змочують фарбою. Для видалення зайвої фарби, що дасть змогу утворити рівномірні відбитки рисунка, накатку двічі-тричі прокачують на куску фанери або цупкого картону, після чого вертикальним рухом її зверху вниз накатують рисунок на поверхню. Накатку переміщують рівномірним, плавним рухом, стежачи, щоб не було пропусків і рисунки не перекривали один одного. Витративши всю фарбу, губку знову змочують нею і продовжують накатувати рисунки. Всі візерунчасті смуги накатаної поверхні виконують фарбою однакової насиченості, не допускаючи зсування рисунка. На поверхні не повинно бути бризок, які утворюються при швидкому пересуванні накатки.

Для накатування найзручніше користуватись накаткою із закріпленням на ній бачком для фарби (рис. 20.2, в). При цьому рельєфний валик змочується фарбувальною сумішшю за допомогою двох валиків, розміщених усередині бачка. Один з них змочується фарбувальною сумішшю, а другий видаляє зайву суміш і передає її на рельєфний

валик. При застосуванні такого пристрою не виникає потреби часто змочувати валик фарбою, що значно підвищує продуктивність праці.

Накатувати рисунки на поверхню можна в один або кілька кольорів. В'язкість фарбувальної суміші для виконання рисунків накаткою має бути трохи більшою, ніж для фарбування щіткою. Колір суміші підбирають залежно від кольору пофарбованої поверхні. Виконаний рисунок не повинен бути надмірно контрастним на поверхні, тому не слід опоряджувати її густим рисунком з грубим контуром. Особливо цього не варто робити у малометражних приміщеннях.

Найкраще застосовувати валики, що утворюють на поверхні рідкий крапчастий рисунок, дрібну малопомітну сітку, прямі або хвилясті лінії. Таким валиком можна опоряджувати низькі приміщення, накатуючи на їхніх стінах вертикальні лінії, а у великих за розмірами приміщеннях розділяти поверхню на великі прямокутники.

Застосовують також валики, що відбивають на поверхні несиметричні рисунки, у яких основний елемент повторюється через певні проміжки. Після накатування таким валиком всі елементи рисунка на опорядженій поверхні повинні розміститись горизонтальними рядами так, щоб не було зсування одного елемента щодо іншого. Для цього до початку роботи на торцевій поверхні рельєфного валика проти вилки намічають риску. Під час роботи, після накатування кожної смуги, валик встановлюють так, щоб риска була у тому самому положенні.

Після закінчення роботи накатку миють і висушують, а металеві деталі змащують маслом.

20.3. Оздоблення поверхні набризкуванням

Набризування — це один з найпростіших видів оздоблення поверхні. При набризкуванні на поверхню наносять різну за кольором фарбувальну суміш у вигляді дрібних бризок, від чого поверхня набуває плямистого різноколірного забарвлення. Набризування виконують одним або послідовно кількома кольорами щіткою, спеціальною машинкою чи фарборозпилювачем. Для цього можна застосовувати водні і неводні суміші.

Колір фарбувальної суміші для набризкування підбирають залежно від розмірів призначення приміщення з урахуванням законів кольорознавства. Колір бризок і їх насиченість повинні гармонійно поєднуватись з кольором пофарбованої стіни. Опорядження набризком не повинно бути таким, щоб рябіло в очах, роздратовувало зір. Здебільшого поверхні, пофарбовані у світлі пастельні кольори, набризкують сумішшю такого самого кольору, але трохи насиченішою. Таке опорядження створює уявлення про глибину і рельєфність поверхні. Поверхні, пофарбовані у насичені кольори, навпаки, набризкують сумішшю світлого кольору, а іноді навіть і білого. Для набризкування поверхонь, пофарбованих олійними фарбами, можна

застосовувати алюмінієвий або бронзовий порошок, попередньо розведений на олійному лаці.

В'язкість водних і неводних фарбувальних сумішей для набризкування повинна бути більшою, ніж для звичайного фарбування.

Оздоблювати поверхню набризкуванням можна з жорсткої щітки. Змочивши щітку у фарбувальній суміші, зайву суміш віджимають в край посудини. Тримавши в лівій руці дерев'яну паличку, вдаряють по ній щіткою так, щоб бризки фарби попадали на поверхню. Під час набризкування паличку слід тримати на однаковій відстані від поверхні і набризкувати суміш однаковими рухами щітки. При такому способі оздоблення величина бризок залежить від довжини і товщини волосіні щітки, а також від її'язкості фарбувальної суміші. Чим довша волосінь щітки і густіша суміш, тим крупнішими будуть бризки на поверхні.

Набризкувати суміш можна також жорсткою (одежною) щетинною щіткою. Змочену у фарбі щітку при цьому тримають у лівій руці на відстані 10— 15 см від поверхні. Набризкують суміш за допомогою невеликої круглої палички, якою проводять уздовж щітки рухом на себе. Притиснута паличкою волосінь щітки, повертаючись у початкове положення, набризкує фарбувальну суміш на поверхню. За таким самим принципом працює машинка для набризкування.

Застосування машинки для набризкування підвищує продуктивність праці в 2—3 рази. Однак ще більшої продуктивності досягають при набризкуванні фарби фарборозпилювачем. Повітряний клапан його перекидають так, щоб до розпилювальної головки надходило повітря менше, ніж потрібно для розпилювання фарби. Фарбувальна суміш при цьому вилітає дрібними бризками. Регулюючи кількість повітря, що надходить на розпилення, можна дістати бризки різних розмірів.

20.4. Торцювання фарбових плівок

При торцюванні поверхню обробляють рівномірними ударами щітки по стіжонанесеному фарбовому шару. При цьому оброблена поверхня набуває шорсткої матової фактури. Цей вид оздоблення також дає змогу прикрити нерівності і незначні дефекти фарбування.

Щітку-торцівку виготовляють з твердої щетини завдовжки 80—100 мм. Можна застосовувати також торцівки, виготовлені з гумових пластинок або трубок. Для еластичності гумові трубки розрізують уздовж і надають їм різної форми. Це дає змогу створювати на поверхні різну фактуру.

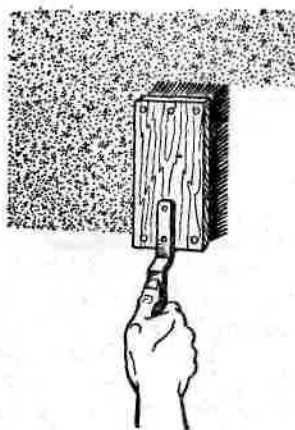
Водна фарбувальна суміш, призначена для торцювання, повинна бути густішою, ніж для звичайного фарбування щіткою. Тому клейові і казеїнові суміші під торцювання загущують так само, як це робиться для механізованого нанесення їх.

По водних фарбових плівках торцюють відразу після нанесення

фарби на поверхню. Під час торцювання щітку тримають у правій руці (рис. 20.3), наносячи слабкі удари по поверхні. В момент удару волосінь щітки повинна бути перпендикулярною до поверхні. Не можна торцювати по одному місцю кілька разів або залишати не оброблені щіткою ділянки поверхні.

Фарбування з торцюванням виконують три маляри. Один фарбує поверхню, а двоє слідом за ним торцюють, оскільки водні фарби швидко висихають. Якщо запізнитися з обробкою, то фарба прилипатиме до щітки, через що порушиться рівномірність фарбування.

Поверхні, пофарбовані олійними сумішами, торцюють через 1—2 год після їх фарбування, коли фарбова плівка стане більш в'язкою і не розливатиметься після торцювання. Олійна фарбувальна суміш для торцювання повинна бути густішою, ніж для звичайного фарбування щіткою. Оригінального декоративного ефекту можна досягти при торцюванні по лесувальному шару свіжонанесеної фарби. Цей спосіб опорядження застосовують лише при неводних фарбуваннях. Підготовлену поверхню спочатку фарбують потрібним кольором і дають їй висохнути. Після цього наносять тонким шаром фарбувальну суміш іншого кольору і обробляють його торцівкою.

Рис. 20.3. Торцювання поверхонь

Кольори фарбувальних сумішей для першого і другого шарів підбирають так, щоб вони гармоніювали один з одним. Перший шар роблять здебільшого світлішим, а другий — темнішим (наприклад, блакитний і темно-синій). Тому після торцювання у западинах зовнішньої фарбової плівки просвічуватиметься нижній шар фарби, створюючи враження «глибини» або підсвічування поверхні.

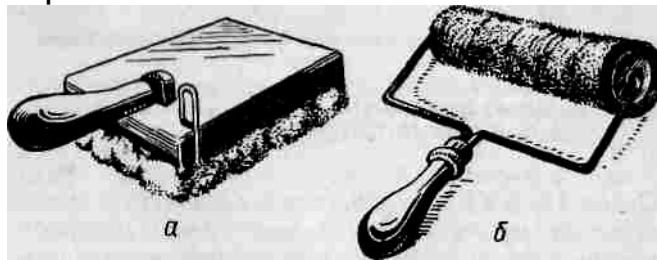
Для імітації під мрамур або інші декоративні камені після торцювання поверхню злегка флейцюють.

По раніше пофарбованій сухій поверхні за допомогою торцівки можна наносити фарбувальною сумішшю рисунок іншого кольору. При цьому торцівку змочують у фарбі і злегка притискають до поверхні, залишаючи на ній кольорові плями.

20.5. Оздоблення поверхні туповками

При оздобленні раніше пофарбованої висохлої поверхні за допомогою гумової губки, мішківини або жмутка з паперу можна зробити своєрідний красивий рисунок. Такий вид оздоблення називають *тупуванням*.

Тупування губкою виконують шматком натуральної або гумової губки із зрізаними гранями, щіткою-тупівкою або валиком з губки (рис. 20.4). Перед тупуванням добре підготовлену поверхню фарбують в один колір. Після висихання її тупують слабким притискуванням губки, змоченої у фарбі іншого кольору. Під час роботи важливо визначити зусилля на губку, щоб на поверхні утворювались однакові кольорові плями. При значному натисканні утворюється розпливчастий рисунок або суцільна кольорова пляма.

Рис. 20.4. Пристрої для тупування поверхонь:
а — щітка-тупівка; б — валик з губки

Замість губки можна виготовити валик з мішківини або паперу. Для цього на паличку завдовжки 20—25 см намотують клапот мішківини і перев'язують шпагатом. Змочивши мішківину фарбою, валик прокочують по поверхні, тримаючи його за виступні кінці палички. Цим способом можна оздоблювати поверхню колон, панелей тощо. Користуючись валиком з мішківини, не слід дуже насичувати його фарбою і з силою притискувати до поверхні. За допомогою таких валиків поверхню можна оздоблювати тільки водними сумішами.

Для оздоблення олійними сумішами застосовують паперові валики (жмутки), виготовлені так само, як описано вище.

20.6. Фактурне опорядження поверхонь

При фактурному (мастиковому) опорядженні на поверхню наносять шар спеціальної шпаклівки (мастики) і відразу обробляють його різними інструментами і пристроями, створюючи на поверхні рельєфний рисунок у вигляді борозен, штрихів, жилок тощо. За цим способом поверхню можна опорядити штрихами, під кошик, очерет, хвою, тесаний камінь, лінкруст тощо (рис. 20.5).

Фактурне опорядження можна виконувати лише по міцній, добре підготовленій штукатурці або по бетону, Підготовлену поверхню до нанесення мастики ґрунтують 10%-м розчином тваринного клею. Для зменшення усадки мастики до неї додають мінеральні порошокоподібні наповнювачі: гіпс, мармурове борошно, шпат тощо.

Склад клейової мастики для фактурного фарбування

Крейда суха мелена	1 кг
Мармурове борошно	500 г
Клей тваринний (10%-й розчин)	До робочої в'язкості

Спосіб приготування. Спочатку в сухому вигляді перемішують крейду з мармуровим борошном. В утворену суміш додають окремо приготовлений розчин тваринного клею. Суміш перемішують у змішувальній машині до одержання однорідної пластичної маси. Приготовлена мастика не повинна бути текучою.

Таку саму мастику можна приготувати на казеїновому клею. Для фактурного опорядження можна застосовувати мастику, приготовлену на оліфі або олійному лаці. У цьому разі підготовлену поверхню ґрунтують олійною ґрунтовкою.

Склад олійної мастики для фактурного фарбування

Крейда суха мелена	13—15 кг
Клей тваринний	200—500 г
Оліфа натуральна (або лак)	200—300 г
Вода	7—8 л

Спосіб приготування. Клей подрібнюють і розчиняють у воді. Крейду замочують у воді так, щоб утворилася паста. У змішувальній машині змішують крейдяну пасту, розчин клею і оліфу до утворення однорідної пластичної маси.

Мастику шаром 2—4 мм наносять на заґрунтовану поверхню макловицею, плоским ручником або шпателем і відразу обробляють гребінцем, пористою губкою, мішковиною, торцювальними ударами щіток, рельєфними валиками або іншими способами залежно від прийнятого опорядження. Після висихання опоряджену поверхню фарбують клейовою або олійною фарбою, яку наносять щітками або фарборозпилювачем.

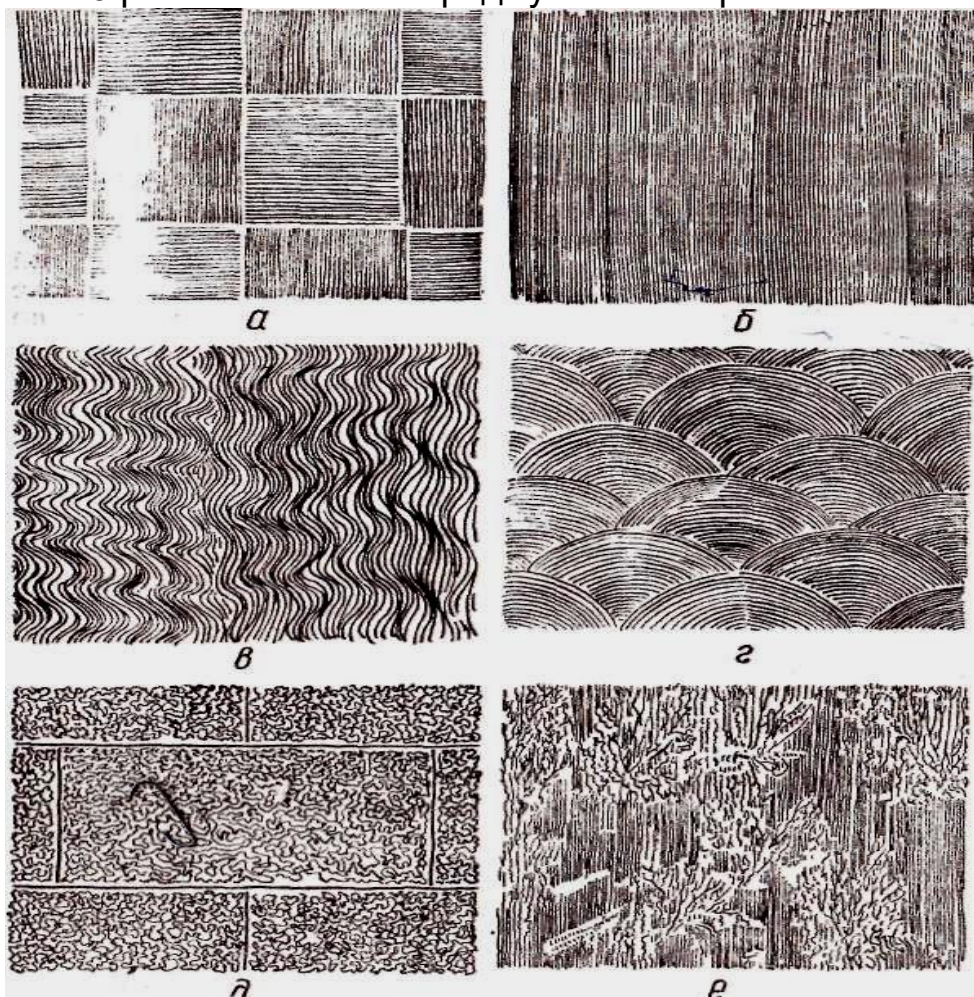
Якщо нанести приготовлену кольорову мастику на поверхню, то після обробки такий фактурний шар не фарбують. Пігменти до складу такої мастики додають за рахунок зменшення відповідної кількості крейди.

Для опорядження «сталактитами» застосовують гіпсову мастику. З цією метою замість крейди в олійну мастику додають гіпс. Мастику приготують невеликими порціями у вигляді сметаноподібної маси, яку накидають на прооліфлену поверхню. Тампоном або спеціальною подушечкою із сукна витягують сталактити. Для цього тампон притискають до поверхні і повільно відтягують від неї шар мастики. Особливо виразні сталактити (завдовжки до 12 см) можна зробити на стелях. Глибина рельєфу опорядженої під сталактити поверхні залежить від в'язкості мастики і товщини шару її нанесення. Опоряджена поверхня виглядає білою. У разі потреби її можна пофарбувати.

Крім клейових і олійних мастик для фактурного опорядження поверхонь можна застосовувати кольорові мастики, приготовлені на основі клею КМЦ, полівінілацетатної дисперсії, силікатного клею та інших в'язучих матеріалах, і наносити їх механізованим способом. У цьому разі опоряджена поверхня може нагадувати шагрень, оксамит, фактуру набризку тощо. Глибина фактури опорядженої поверхні залежить від в'язкості суміші і діаметра вихідного отвору форсунки, за допомогою якої її розпилюють.

При механізованому способі мастику наносять за допомогою фарбувально-шпаклювальних агрегатів, фарборозпилювачем або розпилювальною квартою. Щоб розпилити суміш розпилювальною квартою, її шлангом підключають до компресора. Суміш накладають у лійку і, регулюючи краном потрібну для розпилення кількість повітря, наносять її на поверхню.

Підготовлену поверхню спочатку ґрунтують купоросною, миловарною або іншою ґрунтовкою, яка відповідає складу мастики. Потім за 2—3 рази наносять опоряджувальні шари з мастики.

Рис. 20.5. Зразки фактурного опорядження поверхонь:
 а—«під кошик», б — вертикальна штриховка; в — «під хвилі»; г —
 закрутками; д — під тесаний камінь, е — під шпалери
 Спосіб приготування. Клей КМЦ і мило попередньо

розчиняють у невеликій кількості води при температурі 50...60 °С. У змішувальній машині мильно-клейовий розчин змішують з мармуровим борошном, каоліном, пігментами і масу, що утворилась, перетирають на фарботерці. Окремо, в надлишковій кількості води, замочують азбест і переціджують його крізь сито з розміром отворів 1,25 мм. Перетерту на фарботерці масу завантажують у барабан розчинозмішувача, добавляють переціджений азбест і всю суміш добре перемішують. В'язкість приготовленої мастики повинна бути 6—10 см за стандартним конусом. На робочому місці її розводять водою до в'язкості 10—12 см.

Після нанесення першого шару мастики погано вкриті місця підмазують тією самою сумішшю, яку наносять сталевим шпателем. Після цього за 1—2 рази наносять опоряджувальний шар, який додатково не обробляють.

Для фактурного опорядження поверхонь можна також застосовувати мастики або сухі суміші іноземного виробництва, які надходять в Україну з Німеччини, Туреччини та інших держав. Такі сухі суміші мають назву «рідкі шпалери».

Готова до використання мастика надходить у пластмасовій тарі (відерцях) масою 10 або 15 кг, яка герметично закрита кришкою. Вона є сумішшю порошкоподібного наповнювача з рідким синтетичним в'язучим матеріалом. Мастика має білий колір. При бажанні до неї можна добавляти кольорові пігменти в кількості 5—7 % маси мастики. Для цього пігмент попередньо замочують у воді, добавляють до мастики і ретельно перемішують суміш. Суміш краще перепустити через фарботерку.

Перед нанесенням мастики підготовлену поверхню ґрунтують полівінілацетатною ґрунтовкою. Мастику наносять валиком або механізованим способом. Після висихання опоряджена поверхня стає рельєфною, як після торцювання або штукатурного набризку.

Суха суміш іншого складу для рельєфного опорядження надходить в поліетиленових мішках масою 25 кг. Це легка пухнаста суміш синтетичних матеріалів: клею, зернистого наповнювача білого кольору і голкоподібного наповнювача чорного кольору.

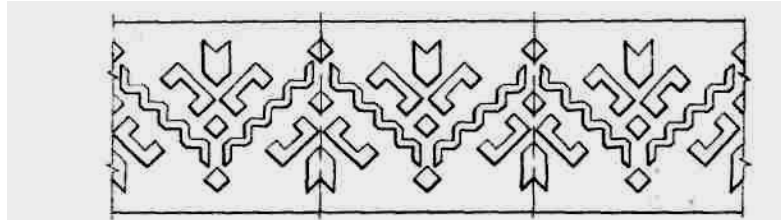
До початку роботи підготовлену поверхню ґрунтують полівінілацетатною ґрунтовкою. Суху суміш злегка змочують водою, добавляючи на кожні 25 кг суміші 1,5 л води. Зволожену суміш наносять на поверхню металевою теркою, гладилкою або широким і коротким півтерком. Після висихання опоряджена поверхня стає рельєфною з крапчастим чорним рисунком на білому фоні.

20.7. Оздоблення поверхні за трафаретами

Види трафаретів і їх виготовлення. Однотонно пофарбовані стіни або стелі часто прикрашають різними рисунками, виконаними здебільшого за трафаретами. Так роблять бордюри, фризи, кутки

стель, фільонки, вставки тощо.

Рисунок фриза або бордюру — це стрічковий орнамент, в якому окремі елементи рисунка повторюються. Для створення орнаменту використовують форми геометричних фігур, а також рисунки з рослинного чи тваринного світу. Залежно від переваги цих елементів у рисунку орнамент може бути геометричний, рослинний, з рисунками тварин або змішаний.

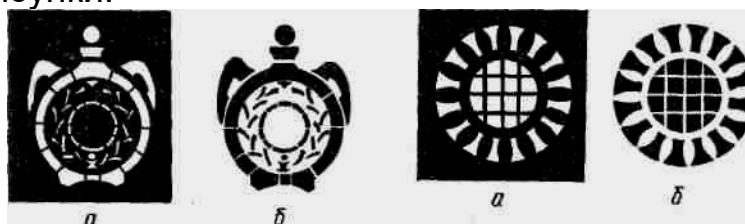

Рис. 20.6. Повторення рисунка в стрічковому орнаменті

Уважно розглядаючи геометричний орнамент (рис. 20.6), побачимо, що він складається з окремих елементів, так званих рапортів, як через певні відрізки повторюються. Кожний рапорт вписується в прямокутник, тому такі рисунки почали виконувати за шаблонами, які називають *трафаретами*.

Залежно від способу зображення рисунка виділяють прямі і зворотні трафарети.

Прямим називають такий трафарет, за допомогою якого рисунок виконують кольором, що відрізняється від кольору поверхні (рис. 20.7). При виготовленні прямого трафарету вирізують контур самого рисунка. *Зворотним* називають такий трафарет, за допомогою якого рисунок утворюється за рахунок фону пофарбованої поверхні (рис. 20.8). При виготовленні такого трафарету вирізують не контур рисунка, а фон навколо нього. За зворотними трафаретами виконують в основному одноколірні рисунки.

Рис. 20.7. Прямий трафарет: а — трафарет; б — отриманий рисунок
Рис. 20.8. Зворотний, трафарет' а — трафарет; б — отриманий рисунок

Усі трафарети поділяють на одноколірні і багатоколірні. Багатоколірні трафарети дають змогу виконувати рисунок кількома кольорами (тонами). Кожний новий колір рисунка накладають по окремому трафарету.

Трафарети виготовляють з цупкого паперу, картону, фанери, жерсті, целулоїду та інших листових матеріалів; Матеріал для трафарету не повинен розмокати, бруднити поверхню або руйнуватись під впливом малярної суміші. Щоб з трафарету, виготовленого з жерсті, не стікала

фарбувальна суміш, з його зовнішнього боку приклеюють шар повсті. Для зручності роботи з трафаретом із жерсті до нього іноді прикріплюють ручку.

Трафарети з картону або фанери повинні бути прооліфлені або пофарбовані олійною фарбою.

Є різні способи перенесення рисунка на трафарет.

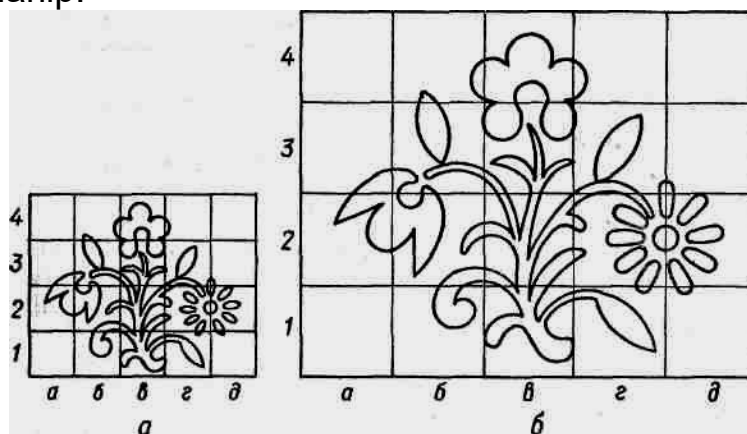
Якщо розмір рисунка відповідає розміру трафарету, то його перезнімають за допомогою копіювального паперу. Для цього на рівну поверхню кладуть аркуш цупкого паперу, накривають його копіювальним папером, зверху кладуть рисунок і скріплюють аркуші скріпками. Після цього рисунок перезнімають, обводячи його контури олівцем або загостреною паличкою. Такий спосіб руйнує друкований рисунок; особливо це незручно у тих випадках, коли його перезнімають з альбомів або книжок. Щоб уникнути цього, рисунок спочатку перезнімають на кальку, а з кальки за допомогою копіювального паперу на трафарет.

Коли рисунок перезнімають з старого трафарету, то трафарет накладають на цупкий папір, притискуючи кнопками, і олівцем обводять по контуру вирізів.

Якщо рисунок менший за трафарет, то його відповідно збільшують.

Збільшувати рисунок можна по клітках, пантографом або за допомогою епідіаскопа. Щоб збільшити рисунок по клітках, на нього наносять сітку з квадратних кліток (рис. 20.9) і позначають їх цифрами. На аркуші паперу роблять таку саму кількість кліток, але в більшому масштабі, який відповідає формату трафарету. В кожній клітці олівцем наносять окремі елементи рисунка.

Зручніше збільшувати рисунок за допомогою епідіаскопа, який встановлюють на столі, що стоїть біля стіни. На стіну прикріплюють аркуш паперу за форматом трафарету. Рисунок вставляють в рамку епідіаскопа і передають його відбиток на прикріплений до стіни папір. Відрегулювавши різкість і розмір зображення, рисунок олівцем наносять на папір.

Рис. 20.9. Збільшення рисунка по клітках: а — основний рисунок; б — збільшений рисунок.

Для збільшення рисунків застосовують також спеціальні пристрої — пантографи. Пантограф можна придбати у магазині або зробити самому. Заводський пантограф малоприслатний для перенесення рисунків на трафарет, оскільки він має всього 3—5 ступенів збільшення і дає змогу збільшити рисунок лише у 2—3 рази.

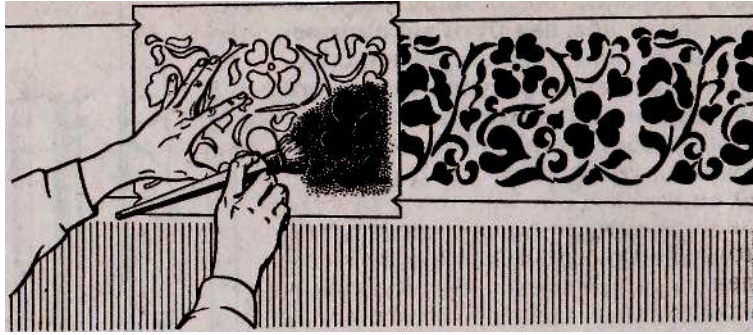
Набивання рисунків за трафаретами. Вибраний для оздоблення рисунок за композицією повинен відповідати загальній ідеї оформлення даного приміщення залежно від його призначення. Не слід перевантажувати поверхні великими рисунками (вставками) або розміщувати на них кілька рисунків близько один від одного.

Коли місце для рисунка вибрано, приступають до його виконання. Набивають рисунок за трафаретом два маляри. Один з них переміщує і придержує трафарет, а другий наносить фарбувальну суміш крізь прорізи трафарету. Під час роботи треба стежити за тим, щоб трафарет щільно прилягав до поверхні і не зміщувався. Набивають рисунок щіткою-ручником з жорсткою короткою волосінню. Фарбу наносять уривчастими, короткими рухами щітки. Довгий елемент рисунка фарбують двома поздовжніми рухами щітки від краю до центра, оскільки при поперечному русі фарба зрізатиметься кромкою вирізу трафарету і затікатиме під нього, що порушить чіткість рисунка.

Фарбувальна суміш для набивання за трафаретом повинна бути густішою, ніж для звичайного фарбування. На щітку набирають фарби лише на 1/4 довжини волосіні і віджимають об край посудини. Набрана на щітку фарба не повинна стікати з неї навіть при незначному струшуванні. Така густина фарби забезпечить якість роботи і не буде давати потьоків на поверхні. Під час роботи зворотний бік трафарету слід періодично витирати ганчіркою.

Під час виконання багатокольорних рисунків зберігають певну послідовність у набиванні. Спочатку набивають елементи рисунка найсвітлішого кольору (наприклад, білого), а потім темніших, насиченіших кольорів. Останніми виконують елементи найтемнішого кольору. Це дає змогу якісніше виконати рисунок, оскільки в разі нашарування одного кольору на інший у місцях стиків темний колір перекриває світлий і дефект не буде помітним. Набивати рисунок другим кольором можна лише після повного висихання попереднього.

Перед виконанням рисунка стрічкового орнаменту (фриза, фільонки тощо) на стіні відбивають натертим об пігмент шнуром одну або дві паралельні лінії, відстань між якими дорівнює ширині трафарету. Під час роботи трафарет переміщують уздовж цих ліній.

Рис. 20.10. Набивання рисунка за трафаретом

Іноді на бічних кромках трафарету роблять по два вирізи. У цьому разі лінії відбивають на відстані, що дорівнює відстані між цими вирізами на трафареті (рис. 20.10).

Відбивши перший рапорт рисунка, трафарет переміщують так, щоб крізь виріз правої контрольної крапки на ньому було видно ліву контрольну крапку відбитого рисунка, й набивають другий рапорт і так далі.

Після закінчення роботи трафарет насухо витирають і висушують. Так само за трафаретами виконують рисунки на стелях, пишуть цифри, літери тощо.

20.8. Оздоблення поверхні під декоративні породи деревини

Цінні породи деревини (дуб, горіх, ясен, карельська береза тощо) здавна застосовують як оздоблювальні матеріали в будівництві і меблевій промисловості. З них виготовляють, наприклад, тонку ножову фанеру, якою облицьовують поверхні виробів, виконаних з дешевої деревини (сосна, ялина). Проте деревина цінних порід дорога, тому в будівництві часто обмежуються малярними оздобленнями, що імітують на поверхні малюнок цінної породи. Для оздоблення поверхні під цінні породи деревини потрібні художній смак, навички і знання текстури (рисунка річних шарів) різних порід деревини.

У процесі розвитку (росту) дерева клітини в ньому нашаровуються нерівномірно. У поперечному перерізі стовбура дерева добре помітні світлі і темні концентричні кола, які називають річними шарами. Річний шар (кільце) складається з двох частин: світлої, більш пористої частини, що утворилася навесні та в першій половині літа, і темної, щільної, що утворилася наприкінці літа.

Якщо розрізати стовбур дерева вздовж посередині, то видно, що річні шари утворюють гарний рисунок. Найкрасивішу текстуру має тангентальний переріз, який проходить поза серединою стовбура. При такому перерізі в окремих місцях розрізуються сучки, що надає рисунку особливої краси. Малярне оздоблення під дуб, горіх або червоне дерево виконують на добре підготовленій поверхні олійними, або клейовими сумішами. У кожному окремому випадку поверхню

підготовляють так само, як під високоякісне фарбування.

Для оздоблення під деревину наносять два шари фарби: перший — грунт і другий — накривний (лесувальний).

Фарбувальну суміш найкраще приготувати з декоративно-художніх фарб. Якщо використовують густотерті фарби, то їх розводять сумішшю з натуральної оліфи і скипидару в пропорції 1:1 і додають 3—5 % сикативу. Для приготування суміші можна застосовувати також якісні сухі пігменти. Суміш з пігментів перетирають на фарботерці і проціджують.

Розгляньмо спосіб оздоблення поверхні під дуб.

Щоб полегшити підбирання кольорів, користуються зразком дуба. Спочатку на добре підготовлену поверхню наносять шар грунту. Колір фарбувальної суміші для грунту повинен бути світлішим, ніж найсвітліші місця зразка деревини. Грунт виготовляють з розбіленої цинковим білилом золотистої вохри інколи з домішкою невеликої кількості умбри.

Грунт наносять на поверхню ручниками двічі. Після нанесення кожного шару поверхню флейцюють. При цьому фарбова плівка згладжується й розрівнюється. Шар грунту сохне 1—2 дні, після чого наносять оздоблювальний (накривний) шар.

Для накривного шару суміш виготовляють з натуральної сієни або суміші вохри золотистої з кількістю умбри більшою, ніж у грунті. Колір накривного шару має бути темнішим за грунт і відповідати найтемнішим місцям зразка деревини.

Приготовлена фарбувальна суміш повинна мати лесувальну властивість, тобто давати на поверхні напівпрозору плівку і не давати потьоків на ній.

Накривний шар також наносять ручником і відразу обробляють *щіткою-розхльосткою*. Довга волосінь цієї щітки під час обробки продряпує зовнішній шар свіжої фарби до грунту, імітуючи волокна деревини. Після цього гумовими або металевими гребінцями наносять річні шари.

Гребінець виготовляють з листової гуми завтовшки 5—6 мм. Він має вигляд прямокутної пластинки, по краях якої вирізані зубці. З кожного боку кількість зубців на 1 см різна. Це дає змогу під час оздоблення поверхні утворювати кольорові смуги різної ширини.

Рисунок річних шарів починають виконувати зсередини, де завжди спостерігають найширші шари серцевини дерева. Їх продряпують гумовим гребінцем з більшими зубцями. Фарбу, що накопичується на гребінці, періодично знімають ганчіркою. Навколо виконаного рисунка. Виконавши рисунок, різкі межі широких смуг серцевини обережно підправляють колонковою щіткою.

Для створення на рисунку враження пористості поверхню в окремих місцях розсікають дрібним сталевим гребінцем, який переміщують під кутом 10—15° до напрямку кольорових смуг.

Після повного висихання накривного шару поверхню ще раз

покривають дуже тонким шаром лесувальної фарби, яка має бути темнішою, ніж накривний шар. Свіжий лесувальний шар фарби в окремих місцях знімають ганчіркою, а той, що залишився незнятим, розтушовують флейцем. При такій обробці оздоблена поверхня нагадуватиме натуральну деревину.

Для кращого збереження поверхні від механічних пошкоджень її після висихання покривають за 1—2 рази безбарвним олійним лаком.

При прискореному способі оздоблення під деревину користуються гумовим півваликом завдовжки 18—20 см. На робочій поверхні його вирізьблено рисунок різних шарів. Як і при оздобленні гребінцями, свіжонанесений накривний шар розсікають рівномірним рухом піввалика. Пересуваючи піввалик зверху вниз, треба весь час змінювати кут нахилу його ручки до поверхні. При цьому рельєфні виступи піввалика зніматимуть накривний фарбовий шар, створюючи на поверхні рисунок деревини. Потім поверхню оздоблюють так само, як і після обробки гребінцями.

20.9. Оздоблення поверхні під декоративні породи каменю

Під час оздоблення поверхні під декоративний камінь використовують лесувальні властивості фарб. Найчастіше поверхню фарбують під мрамур.

На відшліфованій і відполірованій поверхні природного мрамору видно кольоровий рисунок. Він складається з жил, смуг і плям, колір яких залежить від домішок різних солей і мінералів. Наприклад, домішки солей марганцю й заліза надають мрамору червонувато-коричневого кольору; органічні речовини і графіт — чорного або сірого; солі міді — блакитного кольору тощо. Кольорові прошарки в мрамурі мають або різко виявлені межі (брекчієвий мрамур), або, що частіше зустрічається, рівномірні переходи в тонах. Найважче піддаються імітації брекчієві мрамори.

Під час оздоблення під мрамур шари фарби наносять двічі: спочатку ґрунт, а потім фарбувальною сумішшю іншого кольору виконують рисунок. Для повної імітації поверхню поділяють на окремі камені, кожний з яких фарбують окремо. Найкраще фарбувати олійними фарбами.

Розгляньмо один із способів оздоблення поверхні під мрамур, в якому кольорові прошарки забарвлені солями заліза.

Поверхню під мрамур підготовляють так само, як і під високоякісне олійне фарбування. На підготовлену поверхню наносять шар ґрунту. Фарбувальну суміш для нього приготують з цинкового білила, трохи забарвленого сіною або темною вохрою. Ґрунт наносять ручниками, розмір яких залежить від площі фарбованої поверхні, і відразу розрівнюють флейцями.

По свіжому ґрунту фарбувальною сумішшю іншого кольору наносять рисунок мармуру фільтрчастими щітками. Суміш для рисунка приготують з білила, сієни, темної вохри або мумії і невеликої кількості сажі. Контури рисунка розтушовують сухим флейцем так, щоб на поверхні утворились кольорові плями без різко виявлених меж.

Після висихання пофарбовану поверхню покривають безбарвним лаком

20.10. Матування скла

Для декоративного оформлення інтер'єру застосовують кольорове або матове скло, з якого виготовляють так звані вітражі. *Вітраж* — це прозора картина або орнаментальний рисунок, виконаний з кусків кольорового скла (мозаїка) або розписуванням на склі керамічною фарбою з наступним обпаленням у спеціальних печах. Рисунок вітражу прозорий і добре проглядається тільки у променях світла, що проходить крізь нього. Виготовлені вітражі вставляють у світлові прорізи вікон, дверей, світлових, ліхтарів, скляних дахів тощо. Вітражі пропускають світло і водночас захищають приміщення від стороннього погляду. Виготовлення вітражів потребує спеціальних матеріалів і пов'язане з певними технологічними труднощами, що спричинює їх високу вартість.

Проте вітражі з успіхом можна замінити їх імітацією. Для цього застосовують матування скла і розпис на склі, які виконують олійними або емалевими фарбами, а також лаками. Розпис, виконаний на склі або прозорих пластмасових плівках, називають *транспарантам*.

Простішим видом декоративного опорядження скла є матування, яке робить його непрозорим. Матове скло можна отримати шляхом механічної обробки його абразивними матеріалами або фарбуванням з наступним торцюванням.

Матування скла абразивними матеріалами. Для механічного матування скла має бути обладнана спеціальна майстерня, забезпечена примусовою вентиляцією. Матувати можна лише потовщене скло, попередньо нарізане за розмірами. Обробляють скло піском на спеціальних верстатах або за допомогою піскоструминного апарата.

Верстат для матування скла складається з металевого каркаса, електродвигуна, редуктора, чавунної шайби і бункера для піску. Основною частиною верстата є масивна чавунна шайба (круг) діаметром 100—120 см, насаджена на торець вертикально розміщеного вала. Під час роботи верстата електродвигун за допомогою редуктора з пасовою передачею обертає вал із шайбою. Горизонтально розміщена шайба, що обертається, є основою, на якій обробляють скло. З розміщеного зверху бункера через спеціальний патрубок на шайбу подається пісок, а також вода, що змочує його. Робітник бере обома руками кусок скла, що потребує обробки, кладе

його на шайбу і, притискуючи до неї, обробляє. При цьому зернини піску, що знаходяться між шайбою і склом, подряпають його, створюючи матовість. Залишки води і відходів піску стікають з шайби у спеціальний жолоб, звідки періодично видаляються. Матове скло, одержане таким способом, довго зберігає матову фактуру і може з успіхом застосовуватись для опорядження інтер'єра; Недоліком цього способу є те, що не можна виконувати на склі матові рисунки. Його вимушені використовувати для суцільного заскління віконних і дверних прорізів.

Більш зручним є спосіб матування скла за допомогою піскоструминних апаратів, які мають різну продуктивність. Під час обробки скло встановлюють вертикально на певній відстані від сопла піскоструминного апарата так, щоб воно всією площиною спиралось на нерухому міцну опору. Зовні опора має бути оздоблена шаром з сукна, повсті або іншого м'якого матеріалу. Обробляють скло струменем сухого піску, який вилітає з сопла апарата. Фактура матової поверхні при цьому буде залежати від величини зерен піску і часу обробки. За цим способом отримують не лише суцільне матове скло, а й скло, опоряджене різними візерунками або написами. З цією метою застосовують прямі і зворотні трафарети, які виготовляють з листової сталі, дюралюмінію або інших матеріалів. До початку роботи трафарет у потрібному місці прикладають до скла і скріплюють їх разом затискачами. Під час обробки скла матова поверхня утворюється лише в тих місцях, де були вирізи трафарету. Так можна діставати матові рисунки на прозорому фоні скла або прозорі рисунки на матовому фоні.

Під час роботи з піскоструминним апаратом, що працює під тиском, слід одягти захисний шолом і спеціальний одяг і дотримуватись правил техніки безпеки.

Матування скла із застосуванням тваринного клею.

Світлопроникне, але непрозоре декоративне скло можна отримати за допомогою тваринного клею. Тваринний клей має здатність міцно зчіплюватись з поверхнею і зменшуватись в об'ємі під час висихання. Ці властивості клею використовують при опорядженні скла. Якщо кусок скла вкрити шаром клею, то під час висихання клей буде відшаровуватись від нього, водночас зриваючи поверхневий шар скла. При цьому на поверхні утвориться візерункова рельєфна фактура (морозні візерунки). Для такого опорядження застосовують лише подвійне або потовщене скло завтовшки 4—6 мм. Поверхню скла слід очистити від бруду і плям жиру. Найкраще використовувати скло, попередньо матоване за допомогою абразивних матеріалів. На матовий бік підготовленого скла наносять гарячий густий клей шаром завтовшки 2—3 мм.

Тваринний клей має бути найвищої якості. Краще застосовувати технічний желатин. Використовуючи плитковий тваринний клей, його подрібнюють і на добу замочують у холодній воді. Коли він розбухне,

воду зливають, а клей розтоплюють у клеєварці.

Вкрите клеєм скло відразу кладуть горизонтально у сушильну камеру, де воно висихає при температурі 50...60 °С. Через деякий час після висихання скло виймають і очищають від платівок скла і клею, які відшарувались від нього.

Глибина рельєфу візерунків залежить від товщини шару клею, який наносять на скло.

Матування скла фарбами — це дешевший і доступніший спосіб опорядження скла, за яким можна опоряджувати будівельне скло різної товщини як в окремих кусках, так і вставлене у віконні і дверні прорізи. Скло, призначене під матування, спочатку очищають від пилу, брудних і жирних плям. Потім його покривають тонким шаром спеціально приготовленої фарбувальної суміші білого кольору.

Склад суміші для матування скла

Білило цинкове густотерте	1 кг
Лак олійно-смоляний	200—300 г
Скипидар	200—300 г

Спосіб приготування. Скипидар змішують з лаком у співвідношенні 1:1. На одержаній суміші білило розводять так, щоб утворена фарба давала на поверхні тонку лесувальну плівку. До суміші можна долити трохи води з додаванням нашатирного спирту.

Замість білила у суміші можна застосувати порошок тальку, суміш з, яким готують так само.

На підготовлене скло наносять щіткою фарбувальну суміш, ретельно розтушовуючи її. Через деякий час фарбову плівку обробляють щетинною або гумовою торцівкою. Найкраще тупувати поверхню тампоном з марлі або іншої тканини.

Якщо фарбувальну суміш наносити аерографічним фарборозпилювачем, то на склі відразу утворюється матова плівка, яка не потребує додаткової обробки. Використовуючи прямі і зворотні трафарети, на склі можна виконувати різні візерунки, писати літери і цифри. Вони можуть бути матові, якщо застосувати прямі трафарети, і прозорі, якщо зворотні.

20.11. Бронзування поверхонь

Покриття поверхонь металевими порошками (алюмінієвим, бронзовим тощо), розведеними на водному або неводному в'язучому матеріалі, називають *бронзуванням*.

Застосовують його для внутрішніх і зовнішніх фарбувань поверхні. При внутрішніх роботах бронзовими порошками покривають ліпні і дерев'яні прикраси, вентиляційні решітки, виконують декоративний розпис і накатують рисунки валиками. Зовнішні металеві поверхні покривають сумішшю з алюмінієвої пудри, щоб захистити їх від корозії.

Є два способи бронзування: бронзування на відлипність і фарбування готовою сумішшю, приготовленою з металевим порошком.

Бронзування на відлипність застосовують під час оздоблення невеликих поверхонь ліпних виробів, скульптур, багетів тощо. Поверхню, яку мають бронзувати, підготовляють так само, як і під високоякісне олійне фарбування. Під час підготовки слід по можливості максимально усунути відсмоктувальну здатність пористої поверхні.

Підготовлюючи дерев'яну поверхню, її очищають від задирок і прооліфлюють. Дефектні місця підмазують і вирівнюють шпаклівкою. Після нанесення і висихання кожного шару шпаклівки поверхню шліфують. Для остаточного шліфування застосовують дрібнозернисту шліфувальну шкурку № 8—12.

Поверхню ліпних виробів з гіпсу у пошкоджених місцях підмазують гіпсовим розчином. Після висихання підмазки її шліфують дрібнозернистою шкуркою і прооліфлюють або проклеюють 10%-м розчином тваринного клею. Оліфу або клейовий розчин наносять щіткою у два шари, шліфуючи кожний нанесений шар після висихання. Підготовлену поверхню ґрунтують олійною або емалевою фарбою марки ГФ-230. Колір фарби повинен відповідати кольору бронзи, якою її будуть опоряджувати. Під бронзування алюмінієвим порошком ґрунтують здебільшого сумішшю білого кольору, а під бронзовий порошок — жовтого. Після висихання шару ґрунтовки поверхню злегка шліфують і вкривають лаком. Через деякий час, коли лак ще дає відлипність, на поверхню волосяною щіткою або ватним тампоном наносять шар бронзового порошку. Частинки бронзи міцно прилипають до поверхні, утворюючи на ній кольорову плівку. Щоб запобігти окисленню бронзової плівки, поверхню знову покривають безбарвним спиртовим лаком або нітролаком. Такий спосіб бронзування дає хороший декоративний ефект. Проте при цьому збільшується витрата бронзи, частина якої не прилипає до поверхні і у вигляді пилу осідає на підлогу. Для зберігання бронзи під місця опорядження слід підкладати папір, на який вона буде осідати.

Щоб зменшити витрату бронзового порошку під час роботи за цим способом, порошок розводять уайт-спіритом, спиртом або сольвентом і наносять на поверхню щіткою або аерографічним фарборозпилювачем. Після нанесення розчинник випаровується, а бронзовий порошок прилипає до неповністю висохлої поверхні, що дає відлипність, і надалі міцно на ній утримується.

Під час **фарбування готовою сумішшю** бронзовий порошок розводять клейовою водою, гліфталеєвим, олійним або іншим лаком і цією сумішшю покривають поверхню так само, як і звичайними фарбами. Частинки порошку погано змочуються в'язучим, тому вони спливають на поверхню фарбової плівки, утворюючи блискуче кольорове покриття. Для розведення бронзових порошоків не можна застосовувати жирні олійні лаки, які дають тьмяну фарбову плівку.

Склад суміші для бронзування

Олійно-смоляний лак 1 л

Бронзовий порошок 400—450 г

Спосіб приготування. Бронзовий порошок затирають на невеликій кількості лаку. Отриману суміш розводять рештою лаку до робочої в'язкості. Для виготовлення суміші з алюмінієвого порошку його беруть 200—220 г на 1 л лаку.

Для роботи суміш приготують невеликими порціями, які мають бути відразу використані, оскільки при довгому зберіганні спостерігають сильне змочування частинок бронзи, які осідають на дно посудини. Надалі під час нанесення на поверхню частинки бронзи не будуть спливати у зовнішній шар плівки і вона втратить блиск, стане тьмяною.

20.12. Аерографія

Аерографією (кресленням повітрям) називають спосіб оздоблення поверхні, при якому рисунок виконують нанесенням фарби фарборозпилювачем крізь отвори в трафареті. При цьому на поверхні можна утворювати багатоколірні рисунки в різних тонах або напівтонах.

Аерографічний спосіб оздоблення поверхонь дає змогу виконувати рисунки різної насиченості в одну або кілька фарб. За виконанням такі рисунки наближаються до живопису, через що цей спосіб ще називають *аерографічним розписом*.

За допомогою аерографії пофарбовану поверхню можна оздобити суцільним рисунком під ковдру, шотландку, ситець або виконати на ній окремі рисунки, панно, вставки. Композиція розпису може бути різноманітною. Це залежить від призначення даного приміщення і вимог до його опорядження. До початку роботи слід зробити ескіз опорядження і затвердити його у відповідних інстанціях. Здебільшого для аерографічного розпису користуються набором прямих і зворотних трафаретів, причому рисунок у цих трафаретах здебільшого роблять однаковим. Рисунками для них можуть бути геометричні фігури або листя деяких порід дерев (клена, каштана, горіха тощо). За композицією рисунки бувають з плоским або об'ємним зображенням. Іноді виконують складні рисунки у вигляді живопису.

Декоративний рисунок з плоским зображенням (рис. 20.11, а, б) виконують за допомогою прямих трафаретів або комбінації з прямих і зворотних трафаретів. Колір рисунків може бути світлішим або темнішим за фон пофарбованої поверхні. Окремі елементи рисунка (наприклад, листя) розміщують на поверхні у різних положеннях, але так, щоб насиченість їх на всій поверхні була однаковою.

При опорядженні «під шотландку» кольорові смуги виконують за прямими трафаретами з щілинними прорізами, через які наносять

фарбувальні суміші різних кольорів послідовно одну за одною. Коли поверхня буде розбита на прямокутники або квадрати, за прямими трафаретами опоряджують ділянки поверхні усередині клітин, роблячи їх різної насиченості.

Більш складні об'ємні і живописні рисунки (рис. 20.11, в, г) виконують також за трафаретами. Проте для досягнення об'ємності кожен елемент рисунка розмі чають на окремі ділянки, які виконують у різних тонах, напівтонах або тінях. Для кожної такої деталі рисунка, яку фарбують певним тоном, виготовляють окремі трафарети, за якими і виконують розпис. Окремі ділянки поверхні (фон) фарбують з розпилювача без трафарету, але роблять це так, щоб створити видимість простору. При цьому ділянку поверхні, на якій вже був виконаний рисунок, закривають.

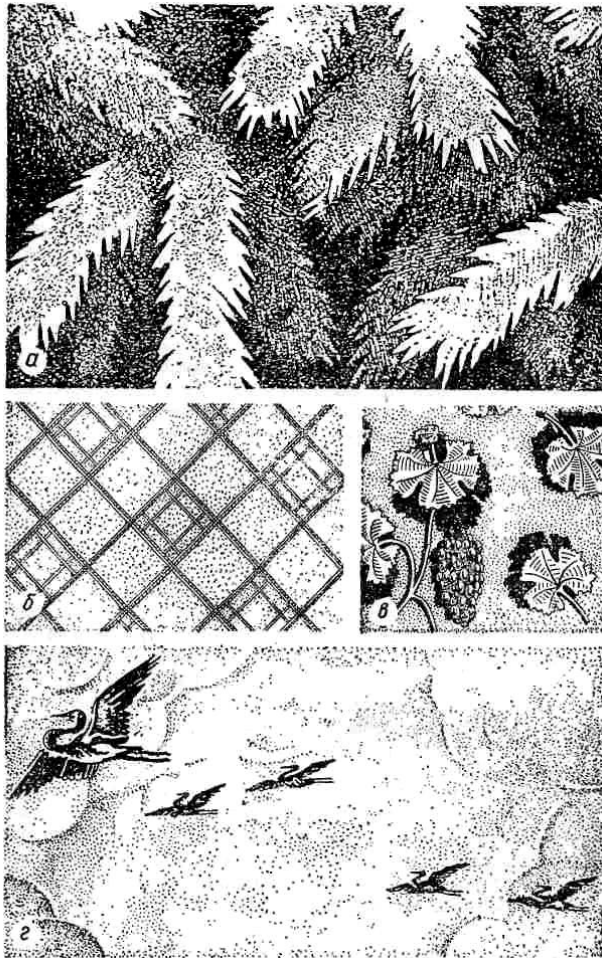
За допомогою аерографії можна прискорити опорядження приміщення і досягти значного декоративного ефекту.

Аерографічний розпис виконують за допомогою фарбувального агрегату (рис. 20.11) невеликої продуктивності. Цим самим агрегатом фарбують невеликі ділянки поверхні, оздоблюють поверхні під декоративний камінь, деревину тощо. Агрегат складається з компресора СО-45Б, переносного маслорозпилювача СО-15Б, аерографічного фарборозпилювача СО-6Б (або СО-19А) і шлангів. Якщо обсяг робіт невеликий, то до агрегату можна не підключати маслорозпилювач, оскільки для очищення повітря буде достатньо фільтра, що є у компресорі.

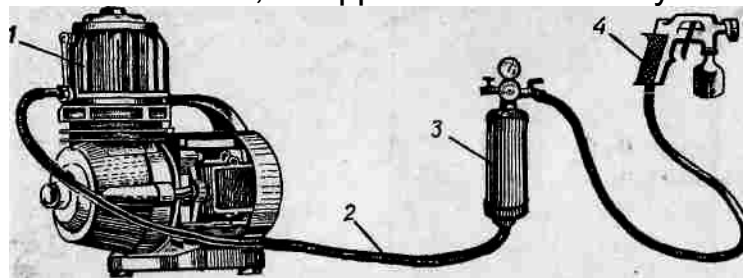
Обштукатурені, бетонні й інші поверхні під аерографічний розпис підготовлюють так само, як і під високоякісне фарбування відповідними фарбами. Підготовлену і заґрунтовану поверхню спочатку фарбують. Колір поверхні повинен відповідати загальновибраній тональності опорядженого приміщення. Фарбувальну суміш наносять на поверхню макловицею, маховою щіткою або фарборозпилювачем. Після висихання фарбової плівки починають аерографічне опорядження.

Спочатку наносять рисунки за зворотним трафаретом так, щоб зображення рисунка було різної насиченості. Для цього положення фарборозпилювача щодо поверхні весь час змінюють, то наближаючи, то віддаляючи його від поверхні, намагаючись зробити контури рисунка більш насиченими, а краї — світлішими. Рисунки на поверхні розміщують без певного порядку, весь час змінюючи положення трафарету. Після оздоблення поверхні зворотним трафаретом так само наносять рисунки, користуючись прямим трафаретом. Для цих рисунків використовують фарбувальну суміш темнішого кольору. Така комбінація рисунків створює, так би мовити, глибину фарбування всієї поверхні, яка характерна для аерографічного розпису.

Під час роботи трафарети періодично чистять від фарби, а у разі потреби сушать.

Рис. 20.11. Зразки аерографічних рисунків:
 а—плоский рослинний орнамент; б — плоский «під шотландку», в —
 об'ємний; в - фрагмент живопису

Рис. 20.12. Фарбувальний агрегат для аерографічних робіт:
 1 — компресор; 2 — повітряний шланг; 3 —
 маслотовологовіддільник; 4 — аерографічний Фарборозпилювач